

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI**

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI

«TASDIQLAYMAN»

Toshkent tibbiyot akademiyasi
rektori A.K.Shadmanov

2023 yil «25» 04

**PARAZITOLOGIYA
MODUL DASTURI**

Bilim sohasi:	900 000	–	Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot
Ta’lim sohasi:	910 000	–	Sog‘liqni saqlash
Ta’lim yo‘nalishlari:	60911100	–	Xalq tabobati

Toshkent -2023

Modul kodi PZ1402	O'quv yili 2023/2024	Semestr 4	Kreditlar 2	
Modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 2	
1.	Modul nomi	Auditoriya mashg'ulotlar (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Parazitologiya	30	30	60
<p>I. Modulning mazmuni</p> <p>Modulni o'qitishdan maqsad – amaliy sog'liqni saqlash tizimida parazit kasalliklarga xizmat ko'rsatish, parazit kasalliklar to'g'risida bilim berish, klinikasi, asosiy diagnostika usullar, davolash, oldini olish usullari bilan tanishtirish.</p> <p>Modulning vazifasi – Respublikamizda uchraydigan parazit kasalliklarni anamnez va klinik laborator ma'lumotlarga asoslanib erta aniqlash, bemorlarni to'g'ri davolash; sog'liqni saqlashning birlamchi bosqichida laborator tekshiruv usullaridan ratsional foydalanilgan holda yuqumli kasalliklar diagnostikasiga, davolash usullariga integral yondashish.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism</p> <p>II.I. Modul tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Tibbiy parazitologiyaga kirish. Tarixi. Parazitizm. Parazitlar tasnifi. “Parazit-xo'jayin” tizimining tavsifi. Transmissiv va notransmissiv tabiiy-o'choqli kasalliklar. Tibbiy protozoologiya. Tibbiy araxnoentomologiya. Uning tasnifi. Bo'g'imlioyoqlilar turi (<i>Arthropoda</i>). Traxeyalilar kichik turi (<i>Tracheata</i>). Ularning tibbiyotdagi ahamiyati. Profilaktikasi</p> <p>2-mavzu. Ichak protozoylari: dizenteriya amyobasi, balantadiaz, lyamblioz, teri va vitseral leyshmanioz, bezgak hayot sikli, etiologiyasi, klinikasi, tashxislash, davolash, profilaktikasi</p> <p>3-mavzu. Tibbiy gel'mintologiya. Yassi chuvalchanglar turi, Lentasimonlar sinfi (Cestoda) Yumaloq chuvalchanglar turi (Nemathelminthes)</p> <p>III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar:</p> <p>Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:</p> <p>1-mavzu. Tibbiy parazitologiyaga kirish. Parazitlarning hayot sikli va xo'jayin organizmlar. “Parazit-xo'jayin” tizimining tavsifi. Xo'jayin organizmiga parazitning ta'siri. Tibbiy araxnoentomologiya. Bo'g'imlioyoqlilar turi (<i>Arthropoda</i>). Qisqichbaqasimonlar sinfi (<i>Crustacea</i>). Bo'g'imlioyoqlilar turi</p>				

(*Arthropoda*). O'rgimchaksimonlar sinfi (*Arachnoidea*), chayonlar otryadi (*Scorpionidae*), o'rgimchaklar otryadi (*Aranei*), kanalar otryadi (*Acari*). Tibbiy araxnoentomologiya.

2-mavzu. Tibbiy araxnoentomologiya. Traxeyaliliar kichik turi (*Tracheata*). Hashoratlar sinfi (*Insecta*); tarakanlar otryadi (*Blattodea*), batlar otryadi (*Anoplura*), burgalar otryadi (*Aphaniptera*), yarim qattiq qanotlilar otryadi yoki taxtakanalar (*Hemiptera*) Traxeyaliliar kichik turi (*Tracheata*). Hashoratlar sinfi (*Insecta*); ikki qanotliliar otryadi (*Diptera*)

3-mavzu. Tibbiy protozoologiya. Sarkomastigoforlar (*Sarcomastigophora*) turi. Sarkodalar sinfi (*Sarcodina*) - dizenteriya amyobasi (*Entamoeba histolytica*), og'iz amebasi (*Entamoeba gingivalis*). Mastigoforalar sinfi (*Mastigophora*) – ichak lyamblioz (*Lambliia intestinalis*). Sarkomastigoforlar (*Sarcomastigophora*) turi. Trixomonadalar avlodi (*Trichomonas*) – urogenital trixomonada (*Trichomonas vaginalis*), ichak trixomonadasi (*Trichomonas hominis*), og'iz trixomonadasi (*Trichomonas tenax*). Infuzoriyalalar (Ciliophora) turi. Balantadiyaz.

4-mavzu. Tibbiy protozoologiya. Sarkomastigoforlar (*Sarcomastigophora*) turi. Kinetoplastidsimonlar (*Kinetoplastida*) otryadi – leishmaniya avlodi (*Leishmania*) (Teri va visseral leishmanioz). Apikomplekslar (*Apicomplexa*) yoki Sporozoalar (*Sporozoa*) turi. Koksidiyalar (*Coccidia*) otryadi - toksoplazma (*Toxoplasma gondii*). Odam organizmida parazitlik qiluvchi bezgak plazmodiyalari.

5-mavzu Tibbiy gel'mintologiya. Yassi chuvalchanglar turi (*Plathelminthes, ili Platyhelminthes*). So'rg'ichlilar sinfi (*Trematoda*) – jigar qurti (*Fasciola hepatica*), Lansetsimon so'rg'ichli (*Dicrocoelium lanceatum*). O'pka so'rg'ichlisi (*Paragonimus westermani*), qon so'rg'ichlilari yoki shistosomalar

6-mavzu. Tibbiy gel'mintologiya. Lentasimonlar sinfi (*Cestoda*) – cho'chqa yoki qurollangan soliteri (*Taenia solium*), qoramol yoki qurollanmagan soliter (*Taeniarhynchus saginatus*), pakana gijja (*Hymenolepis nana*). Exinokokk (*Echinococcus granulosus*) Al'veokokk (*Alveococcus multilacularis*)

7-mavzu. Tibbiy gel'mintologiya. Yumaloq chuvalchanglar turi (*Nemathelminthes*) Geogel'mint-nematodalar – odam askaridasi (*Ascaris lumbricoides*), qilbosh gijja (*Trichocephalus trichiurus*), bolalar enterobiozi (*Enterobius vermicularis*), o'nki barmoqli ichak qiyshiq boshlisi (*Ancylostoma duodenale*)

8-mavzu. Tibbiy gel'mintologiya. Yumaloq chuvalchanglar turi (*Nemathelminthes*). Biogel'mint – nematodalar - Nekator (*Necator americanus*), ichak ugrisasi (*Strongyloides stercoralis*), trixinella (*Trichinella spiralis*), rishta (*Dracunculus medinensis*), filyariya (*Filariidae*), Vuxereriya (*Wuchereria*)

	<p><i>bancrofti</i>)</p> <p>Amaliy mashg‘ulotlar multimedia qurilmalari jihozlari bilan jihozlangan auditoriyalarda har bir akademik guruhga alohida o‘tiladi. Mashg‘ulotlarda faol va interfaol usullar qo‘llaniladi. Tarqatma materiallar va axborotlar multimediya qurilmalari yordamida uzatiladi.</p> <p>Amaliy mashg‘ulotlarni tashkil etish bo‘yicha umumiy ko‘rsatma va tavsiyalar:</p> <p>Amaliy mashg‘ulotlar multimediya qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o‘qituvchi tomonidan o‘tkaziladi.</p> <p>Amaliy mashg‘ulotlarni o‘tkazishda quyidagi didaktik tamoyillarga amal qilinadi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Amaliy mashg‘ulotlarni maqsadini aniq belgilab olish; - O‘qituvchining innovatsion pedagogik faoliyati bo‘yicha bilimlarni chuqurlashtirish imkoniyatlariga talabalarda qiziqish uyg‘otish; - Talabada natijani mustaqil ravishda qo‘lga kiritish imkoniyatini ta‘minlash; - Talabani nazariy-metodik jihatdan tayyorlash va h.k. <p>IV. Amaliy ko‘nikmalar:</p> <p>O‘quv (klinik) amaliyotini o‘tish davrida talabalar quyidagi amaliy ko‘nikmalarni o‘zlashtirishlari ko‘zda tutilgan.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bezgak kasalligida gemoparazitni aniqlash maqsadida yo‘g‘on tomchi tayyorlash; 2. Bezgak kasalligida gemoparazitni aniqlash maqsadida surtma tayyorlash; 3. Enterobioz kasalligida gijja tuxumlarini aniqlash uchun perianal sohadan surtma tayyorlash.
3.	<p>V. Mustaqil ta‘lim va mustaqil ishlar</p> <p>Mustaqil ta‘lim uchun tavsiya etiladigan mavzular</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Qoraqurt (<i>Latrodectus tredecimguttatus</i>) chaqqanida birinchi yordam. 2. Taxtakananing tibbiyotadagi ahamoyati. Profilaktikasi. 3. Ichak amyobasi (<i>Entamoeba coli</i>) tuzilishi, tibbiyotadagi ahamoyati. Profilaktikasi. 4. Tripanosoma avlodi (<i>Trypanosoma</i>) hayot sikli, etiologiya, klinika, tashxislash, davolash, profilaktika 5. Qon so‘rar sporozoalar (<i>Haemosporidia</i>) hayot sikli, etiologiya, klinika, tashxislash, davolash, profilaktika

6. Mushuk so'rg'ichlisi (*Opisthorchis felinus*) hayot sikli, etiologiya, klinika, tashxislash, davolash, profilaktika
7. Keng lentasimon (*Diphyllobotrium latum*) hayot sikli, etiologiya, klinika, tashxislash, davolash, profilaktika
8. Ankilostoma hayot sikli, etiologiya, klinika, tashxislash, davolash, profilaktika
9. Onxoserko (*Onchocerca volvulus*) va Dirofilyarioz (*Dirofilaria repens*) hayot sikli, etiologiya, klinika, tashxislash, davolash, profilaktika
10. Parazitologik tekshiruv usullari.

Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning shakllari:

Parazitologiya moduli bo'yicha tavsiya etilayotgan mustaqil ishlar modul tizimida turli xil shaklda amalga oshiriladi:

- berilgan mavzu bo'yicha axborot (referat) tayyorlash;
- modulning bo'limlari yoki mavzulari ustida maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha ishlash va ma'ruzalar qilish;
- ilmiy maqola, anjumanga ma'ruza tezislarini tayyorlash;
- vaziyatli va klinik muammollarga yo'naltirilgan vaziyatli masalalar yechish;
- keys (real klinik vaziyatlar va klinik vaziyatli masalalar asosida case-study) yechish;
- grafik organayzerlash ishlab chiqish va to'ldirish;
- krossvordlar tuzish va yechish;
- prezentatsiya va videoroliklar tayyorlash hamda mustaqil ish jarayonida keng qo'llash va h.k.

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlarni tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar:

Parazitologiya moduli bo'yicha mustaqil ish auditoriya va auditoriyadan tashqari o'tkaziladi.

Talaba mustaqil ishni tashkil etishda quyidagi shakllardan foydalaniladi:

- auditoriya mashg'ulotlaridan tashqari muzeyida tasdiqlangan amaliy ko'nikmalarni pedagog nazoratida son va sifat jixatdan bajarish va amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirish daftarlarida aks ettirish;

- aholi orasida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, bolalarni yoshi va sog'lig'iga bog'liq ovqatlantirish tamoyillari haqida suhbat va ma'ruzalarni o'tkazish;

- ayrim nazariy mavzularni o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish;

	<ul style="list-style-type: none"> - berilgan mavzu bo'yicha axborot (referat) tayyorlash; - modulning bo'limlari yoki mavzulari ustida maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha ishlash va ma'ruzalar qilish; - vaziyatli va klinik muammolarga yo'naltirilgan vaziyatli masalalar yechish; - modellar yasash, krossvordlar tuzish, organayzerlar tuzish va h.k.
4.	<p style="text-align: center;">VI. Ta'lim natijalari/ kasbiy kompetensiyalar</p> <p>Talaba bilishi kerak:</p> <p>Semestr yakunida:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aholi o'rtasida parazitlar kasalliklarning kelib chikishi va tarkalishining umumiy konuniyatlari; • bemorning shikoyati, epidemiologik anamnezi va kasallik anamnezini to'plash; • laborator va instrumental tekshiruvlar rejasini tuzish; • davo usullarini tanlash • o'chokda birlamchi profilaktik chora-tadbirlarni tashkillashtirish (spesifik va nospesifik) usullari haqida <i>haqida tasavvurga ega bo'lishi; (bilim).</i> • parazitlar kasalliklarni etiologiyasi va epidemiologiyasi; • parazitlar kasalliklarni hozirgi davrda klinik kechish xususiyatlari; • parazitlar kasalliklarga erta tashhis qo'yish, davolashni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi; (ko'nikma).</i> • bezgak kasalligida gemoparazitni aniqlash maqsadida yo'g'on tomchi tayyorlash; • bezgak kasalligida gemoparazitni aniqlash maqsadida surtma tayyorlash; • enterobioz kasalligida gijja tuxumlarini aniqlash uchun perianal sohadan surtma tayyorlash • bemorning shikoyati, epidemiologik anamnezi va kasallik anamnezini to'plash; • birlamchi tashxisni asoslash uchun zarur bo'lgan anamnestik va klinik belgilarni aniqlash va ularning yetakchilarini ajratish; • laborator va instrumental tekshiruvlar rejasini tuzish; natijalarni tahlil qilish; davo usullarini tanlash; • o'chokda birlamchi profilaktik chora-tadbirlarni tashkillashtirish (spesifik va nospesifik) usullari to'g'risida <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. (malaka).</i>
5.	<p style="text-align: center;">VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interfaol o'yinlar; • Seminar(mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • Guruhlarda ishlash;

	<ul style="list-style-type: none"> • Taqdimotlarni kiritish; • Individual loyihalar; • Jamoa bo‘lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6.	<p style="text-align: center;">VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Joriy nazorat shaklida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, oraliq va yakuniy nazorat turlari bo‘yicha muvoffaqiyatli topshirish.</p>
7.	<p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Axmedova M.D. Yuqumli kasalliklar. Darslik. –Toshkent. Abu Ali ibn Sino. 2012 y. 2. Даминов Т.А. Инфекционные болезни с детскими инфекциями. Учебник в 2-х частях. – Ташкент. Тиб-китоб. 2011г. 3. Зокирходжаев А.Х. Руководство по инфекционным болезням для студентов мед.вузов. Учебник. –Ташкент. Абу Али ибн Сино. 2010 г. <p style="text-align: center;">Qo‘shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rahmatov O. B. “Bolalar yuqumli kasalliklari”. Darslik. Toshkent “Cho‘lpon” tibbiyot nashriyoti, 2008 y. 2. Покровский В.И.и др «Инфекционные болезни и Эпидемиология». Учебник. Москва «Медицина», 2003 г. 3. Самарина В.Н., Сорокина О.А. «Детские инфекционные болезни». Учебник. С.Петербург «Невский Диалет», 2001 г. <p style="text-align: center;">Internet saytlari:</p> <p>www.minzdrav.uz www.tma.uz www.bsmi.uz www.Ziyonet www.medlincs.ru www.infeksya.uz www.medbook.ru</p>

7	<p>Toshkent tibbiyot akademiyasi tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.</p> <p>Modulning o‘quv dasturi Toshkent tibbiyot akademiyasining 2023 yil “25” 07 <u>07</u> dagi <u>01335</u>-sonli buyrug‘i (buyruqning <u>1</u>-ilovasi) bilan tasdiqlangan.</p> <p>O‘quv-uslubiy boshqarma boshlig‘i F.X.Azizova</p>
---	---

9	<p>Modul uchun ma’sullar:</p> <p>Tuychiev L.N. - TTA yuqumli va bolalar yuqumli kasalliklari kafedrası mudiri, t.f.d., professor</p> <p>Abidov A.B. – TTA yuqumli va bolalar yuqumli kasalliklari kafedrası dotsenti, t.f.n.</p> <p>Anvarov J.A. - TTA yuqumli va bolalar yuqumli kasalliklari kafedrası assistenti, PhD.</p>
---	---

10	<p>Taqrizchilar:</p> <p>Ichki taqrizchi:</p> <p>Karimova M.T. - TTA yuqumli va bolalar yuqumli kasalliklari kafedrası dotsenti, t.f.d.</p> <p>Tashqi taqrizchi:</p> <p>Osipova S.O. - Respublika ixtisoslashtirilgan epidemiologiya, mikrobiologiya, yuqumli va parazitlar kasalliklar ilmiy amaliy tibbiy markazi “Parazitologiya” laboratoriyasi professori, t.f.d.</p>
----	--